

Sašo Ognenovski

Turneja

S makedonskog prevela

Borjana Prošev-Oliver

Sašo Oggenovski: *Turneja*

Biblioteka Stilit

Glavni urednik Marko Gregur

Urednik Mario Kolar

Naslov izvornika *Turneja*

© Sašo Oggenovski, 2020.

© za hrvatsko izdanje Neolit, 2025.

© za prijevod Borjana Prošev-Oliver i Neolit, 2025.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se reproducirati u bilo kojem obliku bez pisanog dopuštenja nakladnika.

Otisnuto u travnju 2025.

ISBN: 978-953-8563-02-7

This translation is published with financial support from the Ministry of culture and tourism of Republic of North Macedonia

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske

Knjiga je objavljena
uz potporu Grada Koprivnice

I.

Depeša

Pola sata zvjerao je u nevjerici dok je s otvorenog laptopa ječalo „voliš me, ne voliš, pamet mi stalno soliš“ folk-zvijezde Crna Mačka. Božidar zvani Buldog nije mogao vjerovati da je, nakon velike muke kako bi osigurao rejting svoje institucije i dugog lobiranja kod „struktura“, kako je izjavljivao sav uzbuđen, konačno dobio taj veličanstveni put oko svijeta s predstavom *Hamlet* u režiji Olivera Anastasovskog, čuvenog i uvaženog redatelja s ovih prostora. Buljio je Buldog u komad papira na kojem su škrtro bila navedena opća objašnjenja o tome da upravo taj *Hamlet*, koji je zapravo metafora za makedonsku situaciju, a i povijest, na najbolji mogući način postaje svekoliki predstavnik naše kulture i umjetnosti. Duboko je uzdahnuo i natočio si još jednu čašu *Jim Beama*. Zatre-sao je glavom i glasno povikao „volim te, volim te, mače“, referirajući se na Crnu Mačku, te se grleno nasmijao, na

što mu je stara Apasija iz susjednog stana snažno zalupala šakom po zidu.

„Crkni, babetino!“ zarežao je prekinut u svojim mislima, ustao i podignuo široke bokserice te se uputio prema kupaonici.

„Hi-hi-hi, turneja, turnejčina“, pjevušio je dok je dugo i obilno mokrio. „Bit ćemo slavni poput MHAT-a, kazališta nacija“, cerekao se, „pa da vidim onda koje će kazalište zatvoriti, a koje ne. Haaaa.“

Perući ruke čuo je upornu i dugu zvonjavu telefona. Na brzinu se obrisao, potrčao prema telefonu te se poskliznuo na pločicama, sočno opsovavši suprugu koja je naručila pločice na kojima je proklizavao gotovo svaki dan.

„Jednog ću si dana glavu razbiti“, zaškrgutao je zubima, „to ona i želi.“

Konačno je stigao do telefona.

„Da, da, Lindita“, rekao je zadihano u slušalicu u zadnji tren prije nego je telefon prestao zvoniti. „Svakako, presretan sam. Daaa, bez Vas ništa ne bi bilo moguće. Vaša je zasluga velika. Vidjet ćemo se u Sidneyju, nadam se.“

„Ha-ha-ha“, smijuljio se kurtoazno i istovremeno uzvraćao lupanjem sa svoje strane starici koja nije prestajala udarati po zidu. Na kraju je utišao glazbu na laptopu i otpio gutljaj viskija.

„Opravdat ću očekivanja. Sutra započinjemo s detaljnim planiranjem cijelog putovanja. Svakako ćemo napra-

viti i mobilnu verziju. Oliver? Mislim da njega nećemo trebati. Paaa, svest ćemo broj ljudi samo na one najbitnije. Dakako, najvažnija je prezentacija naše države i njezine multikulturalnosti. To je primarno. Ahhhh, izvolite, razumije se da ste dobrodošli. Još jednom, velika Vam hvala, poštovana Lindita. Molim? A, da, *lamtumire*¹. To ću svakako za sljedeći put morati naučiti.“

On uzdahne i ponovno pusti glazbu. „Volim ja, voliš ti, cijeli svijet, ljubavi“, zavijala je Crna Mačka, a s njom i Božidar Bulldog dok se vrtio oko malog stola na kojem su stajali boca viskija, laptop i tablet s otvorenom porno stranicom.

„Svakako, draga Lindita, samo za vas, draga Lindita, tako će biti najbolje, sve kako priliči našoj multikulturalnoj zajednici“, govorio je sam sebi plešući i praveći pritom koitalne kretnje. Nakon što se isplesao i dobrano oznojio, utipkao je broj na mobitelu.

„Vule, kako si? Pa gdje si, legendo? E, moj Vule! Izgradio si sebi kućicu iz snova i sad uživaš. Jebe se tebi što se ja ovdje mučim kao pas. A da nije mene, ne bi bilo ni tebe. Eee, Vule, Vule. Ajde ne lupetaj nego odmah dolazi k meni. Imamo puno posla. Idemo na *grande* turneju. Po cijelom svijetu, čovječe! Daa, ee, gdje si sad? Ajde dolazi, moramo se dogovoriti. Što kad? Pa odmah, smotani, dok ja ovo govorim ti si već trebao biti na vratima. Ajde da se ne ponavljam jer me već počinješ nervirati. Da si ovdje

---

1 *Doviđenja* na albanskom (nap. prev.).

za pet minuta! Eee, Vule, Vule, briga tebe za sve! Ajde, čekam te. Pristavit ću vodu za kavu i kad zakipi, da si tu! Kreći odmah, sad!“

Prekinuo je razgovor smijući se jadnom Vuli koji se uvijek znojio od nelagode u njegovoj nazočnosti. Drhtao je poput slamke na vjetru. Poslušao do neba, Vule je bio redateljčić kojem je realizam bio božja mudrost i koji je režirao predstave kao da plete čarape: sve po redu i u skladu s potrebama. Mnoge od njih nalikovale su na recitale. Najbolji je bio kad je restaurirao predstave cjenjenijih redatelja, od kojih je većina bila veličina u odnosu na njega činovničića, ili kad je režirao prigodne svečanosti raznih povoda. Bulldog je dobro plaćao njegovo poltronstvo. Na svojim policama Vule je držao mnoge plakete i pehare namještenih nagradica nacionalnog kazališta, a i naputovao se bogme kao selektor raznih festivala i festivalčića. Da ne spominjemo i to da kad Bože nije bilo u svojem uredu, Vule je bio agilniji i od sveprisutnih spremačica. Kružio je uredom poput prijetvorne lisice i smješkao se podlo svima koji su prolazili pokraj prozora na povratku s probe, a oni su mu pritom pokazivali srednji prst. On se nije ljutio. Nije se ni znao ljutiti, no nije znao ni kako biti ljudski srdačan. Bio je neobično endemsko biće u ljudskom obliku koji zapravo nije ni zaslužio.

I doista. Ne zna se kako mu je uspjelo, no Vule se pojavio na vratima kad je u džezvi zakipjela Božina kava. Božo se trznuo od glasne zvonjave na vratima. Naglo je odmaknuo džezvu s ringla, a vruća kava prolila mu se po

ruci. Božo je kriknuo i odložio džezvu na pisaći stol, dok je Vule nalegao na zvono da bi dokazao da je, eto, stigao, kao što mu je bilo rečeno. Božo, držeći se za ruku, otvorio je vrata i ljutito mu dao znak da sjedne. Preplašen, Vule se zagledao u njegovu ruku i poslušno sjeo na skupu kožnu sofu, namještajući noge i očekujući lavinu psovki i uvreda. No, kao što smo rekli, on se nije ljutio. Sunce je prvim proljetnim zrakama šaralo polugolo Buldogovo tijelo koje se ljutito nadvijalo nad Vulom, a njegova ogromna sjena padala je po tom čovječuljku na kojem su sjajile sitne licemjerne oči.

Sljedeći dan, u malom restoranu novoizgrađenog kazališta u središtu Makedonije naziva Makedonsko imperijalno kazalište, svi su znali za famozni brzoglav zahvaljujući vitkoj Filadelfiji koja je sjedila za stolom u središtu restorana i razgovarala s Linditom Marku iz Ministarstva kulture. Filadelfija se zapravo zvala Filomena i bila je starolika žena u srednjim tridesetima s vidljivim borama na izduljenom i isušenom licu. Imala je vlaško-grčko podrijetlo i sumnjive daleke romske gene, kojih se sramila i skrivala ih kao zmija noge. Oni koji su je htjeli uvrijediti već su baratali tom njenom „skandaloznom“ genealogijom.

„Da, Lin srce, vidimo se u Sarandi, a poslije Viktor i ja idemo na Kretu. Svakako. Ne, zlato, rekla sam mu da ako me vodi na jahtu na kojoj krči motor, da ne računa na mene. Neću se blamirati pred ljudima koje svake jeseni srećem na otoku. Pola od njih imaju plavu krv. Pa da od

srama propadnem u zemlju?! Jesi li rekla Buldogu? E, onda dobro. Jer, da mu ja kažem u lice da sam sve znala već prije tjedan dana, dobio bi infarkt i urlao kao volina. Ok, dušo, ne, nakon turneje, Viktor i ja idemo malo do Pariza u šoping jer ne podnosim više ove stare krpe na sebi. Da, da, i tebi ću nešto kupiti. Samo, Bvlgari više nije u trendu, dušo draga, kupi si nešto zanimljivije. Ajde, ja ću ti nešto odabrati. Vidimo se u Sarandi. Ondje se uvijek družim s Ritom Orom, onom iz *Pedeset nijansi*, ha-ha-hahah! Konstanca i Katarina danas su u engleskom vrtiću i sad moram otići po njih jer ona djevojčura koja ih čuva baš danas ima ispit i ne može. Da! Ajde, vidimo se! Grlim te!“

Na vratima je stajao Borjan koji je prije nekoliko godina od Sterijovskog postao Sterling, kako je napisao na IMBD.com profilu na kojem su brižno bile upisane sve tri njegove epizodne uloge u makedonskim filmovima. Kad je čuo informaciju o turneji, odmah se uputio prema njezinu stolu, smijuljeći se prijetvorno.

„Fili, pa ti si jedna jedina! Da nema tebe, ništa se ne bi znalo.“

Filadelfija se nasmiješi kiselo, uštipne Borjana po ovješanim obrazima i ustane od stola.

„Moram ići, Borče. Dovrši moj koktel, prefin je. Idem po djecu.“

Zacupka brzo mršavam nogama a Borjan, bijesan što ga je nazvala Borče, isprati je kiselim osmjehom i srkne iz čaše skupi koktel koji mu se jako dopao. No pazio je da ga ne primijeti nitko od onih malobrojnih gostiju

u kazališnom restoranu pa ga je slamkom dokrajčio do dna.

Buldog je nezgrapno prošao uskim hodnikom i usput, kao i obično, u hodu je pomaknuo nekoliko vaza koje je stara tajnica ponovno vratila na mjesto. Bio je veseo i zato se zbog vaza nije razvikao kao obično. Ušao je u ured i doviknuo tajnici:

„Jule, meni jedan neskafe i piće za sve iz administracije. I tebi, razumije se!“ nakon čega je zatvorio vrata ureda ostavljajući šezdesetgodišnju Julijanu nijemu u čudu.

Ovo se Buldogu dosad nikad nije dogodilo. Ipak, ona ode po narudžbu i naleti na Vulu koji se uvijek kretao bešumno. On i nekoliko drugih iz kazališnog ansambla bili su izverzirani u tihom kretanju i pripijanju uz vrata, da bi znali kako dalje iskoristiti i manipulirati onim što su čuli i što se naokolo pričalo. To im je bila jedna od većih zasluga u kazališnom životu. Julijana se od neočekivanog susreta prepala i naglo ustuknula.

„Jesi li sad stigao? Ti kao da spavaš pred vratima. Što ćeš popiti?“ reče zbunjenom Vuli koji je, napravivši gestu rukom, upita:

„Kojim povodom, zašto?“

„Pa vjerojatno zbog projekta koji smo dobili. Čovjek časti“, na što Julijana zakoluta očima, a Vule se zamisli i kratko joj odgovori:

„Što će popiti on, isto i za mene“, reče i uđe u Božin ured.

Božo se zavalio u fotelju i, kad je vidio nasmijanog Vulu koji je virio kroz odškrinuta vrata, dozvao ga je mahanjem ruke. Vule uđe i sjedne pokraj njegova stola. Božo zadovoljno uzdahne i značajno ga pogleda. Zatim su se obojica počeli smijati.

„Počinjemo već danas. Sinoć nakon tvog odlaska počeo sam raditi na programu putovanja, gdje ćemo sve nastupati i koliko ćemo dana ostati. Trebat ćeš mi maksimalno. Moramo sastaviti tim da bismo organizirali ovu senzacionalnu turneju. Evo ovako...“

U tom trenu na vratima se pojavio Pande Čeprkov, sitni nabijeni čovjek, lica crvenog od alkohola, sićušni doušnik i ulizica koji je sav svoj glumački talent posvećivao upravo tome.

„Ovdje se događa nešto novooooo. Velike stvari na daleko se čuju“, ne čekajući da ga pozovu, osvrne se oko sebe kako bi se uvjerio da ga nitko ne slijedi te uđe i sjedne na prazni stolac oko okruglog stola. To Boži baš i nije bilo drago, no bio je raspoložen pa se čak i nasmiješio. I njega je ponudio pićem, što je ovaj naravno prihvatio i odmah se bacio na svoj uobičajeni izvještaj o događajima po kuloarima u odsustvu menadžera. Na taj način zarađivao je sve svoje ulogice u kazalištu, ali i u koprodukcijskim filmovima za koje je Božo imao vezu kod makedonskih producenata. Pande započne:

„Prijetelju, nije te bilo nekoliko dana i odmah su se stvari uzburkale. Filka je počela kokodakati da već sve zna, a nas dvojica...“

Vani su se počeli skupljati glumci i glumice ansambla s najvećom finansijskom potporom u državi i gledali su Pandu kako maše rukama, objašnjavajući Buldogu tko ga je sve ogovarao i što je govorio o njemu. Nakon nekog vremena i sam se Buldog razmahao, a iza njih mogao se vidjeti sitnoglavi Vule koji je čeprkao po svom mobitelu, praveći se da ga se razgovor ne tiče. Tu scenu gledali su svi koji su se skupili u kazališnom restoranu žedni informacija o turneji: Bojan Štrkovski, Lavinija Mancini, Marija Sitnica, Margarita Eeej, i Toci i Boci, prijatelji ambivalentne seksualne orijentacije koji su uvijek bili skupa, kao i još mnogi drugi.

***

Makedonsko imperijalno kazalište bilo je osnovano prije tri godine nakon velikih političkih previranja u državi, kad su se u labavom balkanskom savezu konačno konstituirale njezine multinacionalne vrijednosti i konotacije te su bile prihvaćene kao „balkanske, a istodobno i naše.“ Na taj su način i povjesničari i političari mogli manipulirati raznim imenima, naslovima i prefiksima, a da nitko nije bio izravno pogođen. Makedonska država, kao dio Balkanskog saveza, predstavljala je relaksiranu varijantu južnog susjeda i tako... Nakon dugogodišnjih prepucavanja, kriza, pogibelji, Makedonija je nekako digla glavu. Što se tiče kulture, dogodile su se korjenite

promjene koje su nekom nanijele bol, a nekom donijele veliku radost. Konkretno, u kazalištu su se događala velika kadrovska previranja i, nažalost, hiperprodukcija glumaca i redatelja utjecala je na povećanje broja ostalih profesija: konobara, prodavača, programera na crno itd. Za ljubav prema novokonstituiranom Makedonskom imperijalnom kazalištu, zatvorila su se mnoga druga kazališta: bitolsko, pilepsko, veleško, kumanovsko, a umalo i strumičko, koje je nastavilo s radom u zajedništvu sa štipskim u formi „istočno-makedonsko-bugarskog kazališta“, varijanti koju je spasilo bugarsko Ministarstvo kulture i koja je zapravo bila pogubna za makedonsko glumište, jer je u njemu već radilo više bugarskih nego makedonskih glumaca. Ovo imperijalno kazalište okupilo je najbolje glumce i glumice, redatelje i vizualne umjetnike, kostimografe i scenografe. Prošle su tri godine u stvaranju repertoara koji je doista bio na zavidnoj razini. Glumice i glumci dijelili su se na dvije vrste: talentirani i ovjenčani nagradama i oni koje su dovele „strukture“, kao što su bile Filadelfija i Sitnica, no to je sasvim druga priča koja u ovom trenutku i nije toliko važna. Važno je bilo to da će nakon ove turneje kazalište čekati redatelji europske provenijencije, kao što su Lucas Till, Ingelator Kornamakur, Latinas Prauvaskijas, James Stassis. Mnogi dramatičari prava za svoje nove vrijedne dramske tekstove ustupit će ovom kazalištu, a neće zaostajati ni veliki kazališni festivali A kategorije kao oni u Edinburghu, Avignonu i Sotoli. Ipak, u cijeloj ovoj konstelaciji nije baš sve

bilo uređeno i sistematizirano. Oliver Anastasovski bio je tihi pretendent na prijestolje Bože Buldoga i Božo je to znao. Zato je ovaj na posljednjim sastancima s timom Lindite Marku inzistirao da Oliver ne ide na turneju i da, eto, mediokritetski redatelj Vule može prilagoditi sve scene predstave, što nije bilo prihvaćeno akklamacijom, ali ipak je na kraju prošlo. Zato se Oliver na sastancima nije ni pojavljivao, ne dajući turneji na važnosti i hineći da se ništa važno ne događa. Smišljao je druge načine kako da nađe Buldogu bolnu točku, a Buldog ih je imao mnogo. Tu je bilo i Makedonsko narodno kazalište, koje je nakon zatvaranja ostalih kazališta ostalo najstarije kazalište u Makedoniji, onoj Balkanskoj, a sad bačeno u sjenu, no Oliveru je i kao takvo bilo jedino utočište gdje je kovao strategiju kako svrgnuti debelog i vječno znojnog Božidara, ljubitelja turbofolka, viskija, ženskih zadnjica i velikih sisa. „Strukture“ koje su trebale odlučiti između ova dva suprotstavljena kazališta odlučile su se za novu varijantu novoizgrađenog kazališta koje se nalazilo negdje na geografskoj sredini ove balkanske državice blizu gradića Makedonski Brod, gdje je bila osnovana suvremena komuna, habitat bogatih stanovnika, novo mjesto nazvano Baskijat u kojem su infrastruktura i urbani sustav funkcionirali besprijekorno. Publiku su dovodili autobusima što i nije bio problem, jer je sve oko tog kazališta bilo vrlo atraktivno s obzirom na izvrsne predstave od kojih nijednu nije režirao sitnoglavi Vule, već su se angažirali čuveni redatelji iz Slovenije, Hrvatske, Srbije,

Rusije, Mađarske, Njemačke i Poljske. Vule se isticao na maloj sceni s oskudnom scenografijom, a gnjev zbog toga ublažavale su mu namještene nagrade na nekom malom nacionalnom festivalu, koji je održavan u sjeni velikog međunarodnog kazališnog festivala u sklopu bienalnog međunarodnog festivala posvećenog filmu, kazalištu, likovnoj umjetnosti i književnosti. Sve je to održavano u Makedonskom imperijalnom kazalištu gdje su na prvom izdanju tog velikog festivala gostovala imena poput Jonathana Prycea, Annette Bening, Roberta Benignija, a prije dvije godine osobno ga je proglasio otvorenim britanski prijestolonasljednik princ William. Sljedeće godine, nakon što turneja prođe, u planu je također spektakularni festival s velikim projektima i zvučnim imenima. I sve to pod vodstvom Bože Buldoga i pokroviteljstvom novog predsjednika Balkanske Makedonije, njegove ek-selencije gospodina Ajremina Bucolija.

Ono što je trebalo biti učinjeno brzo i učinkovito bila je medijska profiliranost, kako su naglašavale dvije visoke djevojke koje su već pripremile PR strategiju i briefing za medije. Božo je bio vrlo zadovoljan tim prvim sastankom koji je trajao kratko jer je trebalo potaknuti medije da se raspričaju ne samo u Balkanskoj Makedoniji, već i šire. Na sljedećem sastanku Buldog je prvo Vuli predstavio cijelu turneju, ne zato što je ovaj bio pametni poltron, nego zato što bi Vule eventualno zapamtio ono što bi Božo zaboravio tijekom planiranja i realizacije najveće kazališne turneje u povijesti bivše i sadašnje

Makedonije. Turneja je uključivala Bugarsku, Tursku, Rusiju, Kinu, Australiju, Kanadu, SAD, Britaniju, Francusku, Sloveniju, Srbiju i Crnu Goru. Oštre primjedbe Kastriota Šabanija, državnog tajnika u Ministarstvu kulture, zbog neuključivanja Albanije i Kosova u ovu epohalnu turneju ublažila je Lindita, obećavši mu još veću i značajniju turneju po Albaniji i Kosovu, a u koju će biti uključene i još neke islamske države. Predstava *Hamlet* koja se događala u pustinji, zanimljiva no nedorađena verzija, pretpostavljala je mogućnosti kakve su u to vrijeme imali samo Berliner ansambl i, eventualno, Londonsko nacionalno kazalište, jer je na scenu donošen pravi pijesak u velikim količinama po kojem su gazili glumci, a efekti kiše i vjetera bili su strogo osmišljeni kako ne bi izbili izvan scene prema publici, te da sve to izgleda spektakularno jer su se posljednja scena dvoboja i Fortinbrasov dolazak odvijali u blatu nakon obilne kiše na Ofelijinu sprovodu. Vule je u ovom smislu trebao doiskočiti jednom prilagodljivom varijantom da ne bi bio umanjen učinak predstave, a da ipak sve bude mobilno. Stoga je ponudio auditivnu inačicu efekata potkrijepljenu videoklipovima u pozadini. I to bi možda i izgledalo zanimljivo no Božo je, pucketajući jezikom, pomislio na temeljni koncept redatelja Olivera s kojim je imao krajnje rezervirane odnose, ali koji mu je sad trebao više od Vule. No...

„Ko ga jebe“, pomislio je Bulldog i potapšao Vulu po ramenu zbog njegovih *ad hoc* rješenja te mu obećao još

jednu nagradu za režiju na nacionalnom kazališnom festivalu čim se vrate s turneje.

„Odmah počni s probama. Pozovi najbolje ljude i smisli klipove. Pogledat ću ih u petak. U srijedu imamo predstavu za visoke uzvanike, a najkasnije do ponedjeljka moramo odigrati i mobilnu varijantu da bi se glumci na nju navikli. I tako ćemo ubiti dva zeca jednim me...“

„...tkom“, Vule brzo završi njegovu rečenicu.

„Tako je Vule, čovječe, kako mi samo čitaš misli!“ glumeći zadovoljstvo narugao mu se Božo, dok se Vule pravio da je sve u redu i smijao se kiselo Božinu ponižavajućem tonu.

„To će biti novo čitanje ovog klasičnog teksta i s takvom predstavom moći ćemo gostovati posvuda.“

„A, a, a Oliver?“ gotovo sramežljivo upita Vule. Božo odmahne rukom i Vule dobije jasan odgovor.

„Oli nam ne treba. I to je to.“

Nakon toga Vule ode, a Božu su čekali oni najdosadniji, no i najpotrebniji sastanci oko tehničkih i administrativnih priprema ove tromjesečne turneje koja je trebala otvoriti novu stranicu u povijesti Makedonskog imperijalnog kazališta. Turneja je i Buldogu trebala donijeti obrat u karijeri nakon sjajne menadžerske prošlosti – u svojim kasnim četrdesetima priželjkivao je da završi kao *professor emeritus* („emenitus“, kako je u svakoj prilici isticao, dok je Vule kašljao kako taj nesretni *emenitus* nitko ne bi čuo) na jednoj od pet akademija za kazalište i film u zemlji. Sastanci su trajali mnogo dulje od očekiva-

nog, a za to vrijeme u kazališnom restoranu kolale su priče o turneji: tko, gdje, kako i zašto. Glumci su odmah bili obavješteni o korjenitoj promjeni predstave i ne može se reći da su njom bili oduševljeni, no kad su čuli gdje će sve gostovati, uzdahnuli su i iskomentirali na način koji baš nije primjeren za ovu knjigu. Ipak, većina njih bili su izuzetno talentirani i moćni glumci, a manji dio činio je onaj potrební balast bez kojeg se dobri glumci ne bi isticali kao dobri. Bili su, zapravo, kozmetika umjesto glume koja je nužna u svakom kazalištu.

Odlazak na turneju bio je dogovoren za deset dana koliko je dugonogim djevojkama bilo potrebno detaljno isplanirati datume u dosluhu sa svim dogovorenim kazalištima u brojnim gradovima u kojima će biti prikazivana prerađena inačica *Hamleta*. Te srijede sve je već bilo pripremljeno za protokolarnu svečanost u marmornom foajeu kazališta. Božidar Buldog za tu je prigodu odjenuo novo odijelo koje je pucalo po šavovima na njegovu nesrazmjerno debelom tijelu, i tako sapet sve vrijeme bio je crven u licu. Vule ga je htio opomenuti glede crvenila, no bojavao se da će tim kod Buldoga pokvariti dobar dojam o sebi te je šuteći stao iza njega. Pande se sjetio šamara koji je dobio od Bože pred cijelim ansamblom na jednom gostovanju u Kazahstanu jer si je dopustio opomenuti ga da nije baš ugodno hodati polugol po hotelu samo u bijeloj košulji flekavoj od šampanjca. I on je kimnuo glavom i zauzeo svoje mjesto, ono u Božinoj sjeni.

Nakon dosadnih i deplasiranih govora svi iz delegacije koju su činili predsjednik države Ajremin Bucoli, predsjednik parlamenta Babak Kurtiš, ministar kulture Škeljzim Azemi, referentica iz ministarstva za veze s inozemstvom Lindita Marku, koja je bila najzaslužnija za ovu turneju i koja je graciozno prošla pokraj Bože namignuvši mu, vladin portparol Veselin Pampurac, s kojim se Božo stalno zezao pitajući ga s čime mu se rimuje prezime, sjeli su na svoja VIP mjesta u centralnoj loži i predstava je mogla početi. Prije nego se dvorana zatamnila, Božo je na mobitel dobio poruku: „Ti si mene zaboravio, no ja tebe nisam. Čujemo se ovih dana, a i vidimo na turneji. Za sve ćeš mi platiti. Azazelo“ Božo se preznojio i otkopčao najgornji gumb na košulji. Prvo je pomislio na Olivera, no odmah je odbacio tu ideju. Nije mogao odgovoriti ni pozivom ni porukom jer se dvorana zamračila i čuli su se prvi zvuci glazbe. Grozničavo je razmišljao tko bi mogao biti pošiljatelj poruke. Duboko stradalnički uzdahne, pogleda po dvorani i pogled mu se sretne s Linditinim, koja mu ponovno namigne.

Sadržaj

- 5** I. Depeša
- 21** II. Pogrešni „doklad“*
- 39** III. Gorki lokum
- 56** IV. Ukradena balalajka
- 77** V. Ispred i iza Kineskog zida
- 99** VI. Klokani i bljutave pljeskavice
- 121** VII. Bijeg u Central Parku
- 145** VIII. U Torontu kao kod kuće
- 170** IX. Big Ben svaki dan
- 193** X. Lautrecove slike i tvrdi tostovi
- 218** XI. „Zakaj pa ne?“
- 226** XII. Utopljena princeza Montenegrin
- 236** XIII. Zalazak sunca iznad Kalemegdana
- 242** XIV. Posljednji tuđinac

- 251** Bilješka o autoru
- 252** Bilješka o prevoditeljici

nakladnik

Neolit
Katarine Zrinski 19
48 000 Koprivnica
www.neolit.hr
info@neolit.hr

za nakladnika

Marko Gregur

lektura i korektura

Franjo Nagulov

ilustracija na naslovnici

Marcel Janeković

dizajn i prijelom

Jasna Goreta

tisak

Denona, Zagreb

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001263056.